

The logo for SORAPS features the word "SORAPS" in a bold, sans-serif font. The letters "S", "O", "R", and "A" are white, while "P", "S", and "S" are orange. The text is set against a dark blue rectangular background. To the left of this background is a vertical bar with an orange top half and a dark blue bottom half. To the right is a horizontal bar with an orange top half and a dark blue bottom half.

SORAPS

Study of religions
against prejudices
and stereotypes

Islam og Menneskerettigheder

Intellektuelt Output 2, Unit VI

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Version No.	Author, institution	Date/Last Update
1	Tim Jensen (University of Southern Denmark)	03/12/2018
2	Mette Horstmann Nøddeskou (University of Southern Denmark)	11/12/2018
3	Mette Horstmann Nøddeskou (University of Southern Denmark)	21/12/2018

Islam og menneskerettigheder

Som sagt i de tidligere tekster: Islam har måske specielt været målet for kritik fra folk, der hævder at være menneskerettighedsforkæmpere og -forsvarere. Selv om nogle af kritikerne kan klassificeres som en slags 'islamofober', passer den term ikke på dem alle. Også flere lærde har peget på problemer, ikke kun problemer med menneskerettighederne i islamiske eller muslimske lande og stater (der er også problemer med menneskerettighederne i stater med andre majoritetsreligioner), men problemer indbygget i selve strukturen af specielt Sharia såvel som i de menneskerettighedserklæringer, der er udstedt af forskellige muslimske organisationer. Kritikere peger på principperne i Sharia vedrørende mænds og kvinders ulige rettigheder i forhold til f.eks. arv (kvinder arver i princippet kun halvt så meget som mænd); at bære vidne i retten (en kvindes deponering bærer kun halvdelen af en mands vægt); giftemål med en ikke-muslim fra en af de accepterede religioner (en mand kan gifte sig med en kristen eller en jødisk kvinde, men en kvinde har ikke den samme ret).

Hvad angår kritikken af de muslimske menneskerettighedserklæringer (primært [the Universal Declaration of Islamic Human Rights](#), the [Cairo Declaration](#) og den berømte pjecen af islamisten Abul a'la Mawdudi) understreger de mange kritikere primært (se henvisninger til f.eks. Mayer og An-Na' im samt til 2015-rapporten fra Det Danske Institut for Menneskerettigheder), at de altid begynder og slutter med at fastslå, at 'Sharia' eller i nogle oversættelser 'Guds lov (Allah)' står over alt andet, og at menneskerettighedsprincipperne således altid vil være underlagt den. De samme erklæringer går selvfølgelig ud på at bevise, at stereotyperne siger, at islams og sharias grundlæggende principper ikke giver plads til menneskerettigheder; ikke er helt i overensstemmelse med hverken muslimsk selvforståelse eller analyser af selv de mest kritiske forskere. Nogle forskere, f.eks. den danske religionsforsker Skovgaard-Petersen (2005, 117) begynder at påpege, at Egypten, Indien, Iran, Irak, Libanon, Saudi Arabien, Syrien og Tyrkiet var blandt de 51 lande, der grundlagde FN, hvis charter taler om at "Fremme og opmuntre respekten for menneskerettighederne og grundlæggende frihedsrettigheder for alle uden forskel på race, køn, sprog eller religion. "

Han skriver (ibid, 117):

"The Universal Declaration of Human Rights blev vedtaget med 48 stemmer for og ingen imod. Men Saudi-Arabien undlod at stemme i protestere mod artikel 18, som garanterer retten til at ændre religion samt artikel 16, som giver kvinder og mænd lige rettigheder i ægteskab og i skilsmisse. Denne oprindelige støtte til verdenserklæringen på vegne af de muslimske stater afvises undertiden som den vestlige elites værk. Selv om det formentlig kan hævdes af de fleste lande, at deres borgere havde ringe direkte interesse eller indvirkning på deres ratificering af verdenserklæringen, skal det i det mindste bemærkes, at mange muslimske lande på det tidspunkt var ledet af regeringer dannet af uafhængighedsbevægelserne, som i mange sager blev demokratisk valgt af et populært mandat, der var mere solidt end de fleste regeringer, der er kommet til magten nogensinde efter, i hvert fald i Mellemøsten.

Den underliggende antagelse om, at noget vestligt eller sekulært ikke kan beordre folkelig støtte synes mig at undervurdere universaliteten af

menneskerettighedstanken, og hvor godt den passer ind i den rådende offentlige forståelse af politik og rettigheder i den muslimske verden. For mange muslimer i perioden var det overordnede problem imperialismen, og de så sig som forsvarere og opretholdere af universelle politiske rettigheder, som kolonimagterne ikke havde været villige til at give deres koloniale emner. For dem var spørgsmålet om politiske rettigheder ikke et spørgsmål om øst eller vest. Politiske rettigheder var deres."

Med reference til Halliday (1996) beskriver og senere diskuterer Skovgaard-Petersen fire forskellige muslimske positioner i forhold til menneskerettigheder.

1. **Assimilation**; benægter, at der er en konflikt. Denne holdning er baseret på en læsning af den islamiske tradition, der understreger Koranens forbud mod tvang i religion og forskrift om gensidig høring og udøvelse af det fælles gode. Denne position vil altid se efter den mest liberale tendens i klassisk islamisk lov og koranfortolkning og betragte den som den mest legitime og korrekte. Dette er positionen for de liberale i den muslimske verden.
2. **Tilegnelse**; betragter islamiske stater som særligt ivrige tilhængere af menneskerettigheder, og betragter i modsætning hertil Vesten som havende et særligt mørkt menneskerettighedsregnskab. Dette er tendensen bag de seneste islamiske erklæringer om menneskerettigheder. Ifølge denne holdning blev menneskerettighederne givet af Gud for længe siden, og alt vi skal gøre er at følge dem.
3. **Partikularisme**; hævder, at islamiske stater er baseret på en anden kultur og derfor ikke kan kritiseres udenfor denne kultur. Dette er en mere defensiv holdning, som ikke er imod de universelle menneskerettigheder som sådan, men kun imod deres proklamerede universalitet. Eller som kong Fahd har sagt det: "Det demokratiske system, der hersker i verden, passer ikke ind hos os i regionen."
4. **Konfrontation**; afviser sekulær lov og alle ikke-islamiske forståelser af lov og rettigheder. Sharia skal vedtages over hele verden. Dette er islamismens holdning, ifølge Halliday. Han nævner endelig en femte variant, **uforenelighed**, men da dette er en holdning fra ikke-muslimske kommentatorer, vil vi ikke gå ind i det her.

Billedet er altså som altid hverken sort eller hvid, når det gælder religioner, islam og menneskerettigheder. Som beskrevet andetsteds, er ikke engang buddhismen (stereotypisk sat som komplet kontrast til islam) så hvid som ofte hævdet. De nylige begivenheder i Myanmar må være en påmindelse om, at ikke kun de klassiske tekster og traditioner i religionerne er åbne for forskellige fortolkninger; udførelsen af handlinger fra tilhængere af de forskellige religioner er ikke altid i overensstemmelse med hverken de religiøst angivne idealer (eller nogle af deres tekster og fortolkninger) eller med menneskerettighedsideal og -principper.

Litteratur (et udsnit)

An-Na'im, A. A. 1996, "Islamic Foundations of Religious Human Rights" in: J.J. Witte & J. D. Van der Vyver (eds.), *Religious Human Rights in Global Perspectives: Religious Perspectives*, Martinus Nijhoff Publishers: Boston

Evans, M. D. 2009, *Manual of the Wearing of Religious Symbols in Public Areas*. French edition: *Manuel sur le port de symboles religieux dans les lieux publics*. Council of Europe Publishing: Strasbourg Cedex

Binderup, L. & T. Jensen (eds.) 2005, *Human Rights, Democracy & Religion*, The Institute of Philosophy, Education and the Study of Religions, University of Southern Denmark: Odense
Hackett, R.I.J. 2005, "Human Rights and Religion: Contributing to the Debate", in: Binderup, L. & T. Jensen (eds.), *op.cit.* 7-21

Halliday, F. 1996, "Human Rights and the Islamic Middle East", in: Halliday, F. *Islam and the Myth of Confrontation*, Tauris: London, 133-159

Lassen, E.M. 2005, "International Human Rights Law and the Bible: Two International Norm-Setting Standards of the Modern World", in: Binderup, L. & T. Jensen (eds.), *op.cit.* 84-97

Mayer, A. 1998, "Islamic Reservations to Human Rights Conventions. A Critical Assessment" in: Rutten, S. (ed), *Human Rights and Islam, teksten van het op 6 juni 1997 te Leiden gehouden vijftiende RIMO-symposium*: Leiden

Mayer, A. 1999, *Islam and Human Rights*, 3rd ed., Westview Press: Boulder

Skovgaard-Petersen, J. 2005, "Islamist Responses to Human Rights: the Contribution of Muhammad al-Ghazzali", in: Binderup, L. & T. Jensen (eds.), *op.cit.* 116-126